

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 06.12.2017t ✓Accepted/Kabul: 08.02.2018

DOI: 10.30794/pausbed.424496

Araştırma Makalesi/ Research Article

Çetinkaya, G., Yıldız, M. ve Özçelik, M.A. (2018). "Yerel Halkın Milli Park Ziyaret Nedenlerinin Belirlenmesi: Antalya İli Örneği" Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 32, Denizli, s.135-143.

YEREL HALKIN MİLLİ PARK ZİYARET NEDENLERİNİN BELİRLENMESİ: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

Güney ÇETİNKAYA*, Mustafa YILDIZ**, Mehmet Ali ÖZÇELİK***

Özet

Milli park alanları doğa koruma amaçlı düzenlenmiş alanlar olmasına rağmen, günümüzde bu alanlar yoğun olarak rekreasyon ve turizm amaçlı değerlendirilmektedir. Türkiye’de de bu alanların rekreasyonel ve turizm amaçlı değerlendirilmesine yönelik talep giderek artmaktadır. Bu artan taleple birlikte, milli parkların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için etkin bir şekilde yönetilmesi gerekliliği daha da önem kazanmıştır. Bu yapıyı sağlayacak en önemli aktörlerin başında milli park ziyaretçileri bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı, yerel halkın milli park kullanım nedenlerini ve bu nedenlere etki eden faktörleri belirlemektir. Bu sayede hem ilgili literatüre hem de milli park alanlarının sürdürülebilir yönetimine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda, rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak, şehir yaşamından uzaklaşmak ve doğada olmak/vakit geçirmek gibi amaçların başta gelen milli park nedenleri olduğu, yaş, eğitim seviyesi, çocuk sahibi olma, medeni durum, gelir seviyesi, kentte yaşama süresi, milli park ziyaret sıklığı ve ziyaret edilen milli parklar değişkenleri ile yerel halkın milli park ziyaret nedenlerini etkilediği bulgulanmıştır. Bu bulguların, park yöneticilerinin ve serbest zaman uzmanlarının yapacakları planlama çalışmalarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Milli park ziyareti, Açıkalan rekrasyonu, Yerel halk, Antalya.

DETERMINATION OF REASONS FOR LOCAL PEOPLES’ NATIONAL PARK VISITS: A CASE STUDY OF ANTALYA

Abstract

Today national parks are mostly used for recreation and tourism purposes despite the fact that national parks are planned for nature conservation. Demand for the recreational and tourism purposes of these areas is also increasing in Turkey. Along with this growing demand, the necessity of managing national parks effectively in order to ensure sustainability has become even more important. One of the most important factors to support this structure is the visitors of national parks. The purpose of this study is to determine the reasons for the visit of national parks by local people and the factors affecting these reasons. In this regard, it is considered that this study can contribute both the related literature and sustainable management of national parks. As a result of the study, it was found that the main reasons for local peoples’ national park visits: “relax/rest/get rid of stress”, “escape from the city life” and “be in nature”. Additionally, it was found that age, education level, have a child, marital status, income level, duration of living in t the frequency of national park visits and preferred national parks were affect the reasons of local peoples’ national park visits. These findings may contribute to the planning work of park managers and leisure time specialists.

Keywords: National park visiting, Outdoor recreation, Local people, Antalya.

*Dr.Öğr.Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi B/Blok Kampüs, ANTALYA.
e-posta:gctinkaya@akdeniz.edu.tr (orcid.org/0000-0002-1757-5105)

**Doç.Dr., Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi B/Blok Kampüs, ANTALYA.
e-posta:mustafayildiz@akdeniz.edu.tr (orcid.org/0000-0002-9483-0341)

**Öğr.Gör. Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi B/Blok Kampüs, ANTALYA.
e-posta:mustafayildiz@akdeniz.edu.tr (orcid.org/0000-0001-7153-7479)

1. GİRİŞ

Türkiye’de 1940’lı yıllarda tartışılmaya başlanan milli park kavramı, 1956 yılında yürürlüğe giren “Orman Kanunu” ile yasal statüye kavuşmuştur. Bu tarihten yaklaşık 30 yıl sonra 1983 yılında ise, bu alanların seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterlerinin bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek amacıyla “Milli Parklar Kanunu” yürürlüğe girmiştir (Sayan ve Karagüzel, 2010). “Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını” (Resmi Gazete, 2017) ifade eden milli park kavramı geçtiğimiz 60 yılda hızlı bir gelişim göstermiştir. 1958 yılında ilk milli park ilanından (Yozgat Çamlığı Milli Parkı) günümüzde, Türkiye’deki milli park sayısı 42’ye ulaşmış (845.814ha.), bu alanları ziyaret eden kişi sayısı ise yıllık 20 milyona yaklaşmıştır (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2017).

Doğa koruma çalışmaları için önemli kaynak değerler olan milli parklar, dünya genelinde önemli rekreasyon ve turizm kaynakları olarak kabul görmektedir (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003). Hatta bu alanlar en önemli turizm destinasyonlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Timothy, 2000). Bu çerçevede, milli parklar hakkında yapılan akademik ve planlama çalışmalarının önemli bir bölümü, bu alanlardaki rekreasyon ve turizm faaliyetleri ile ilgilidir. Özellikle, bireyleri milli park ziyareti yapmaya yönlendiren nedenlerin incelenmesi oldukça yaygın bir durumdur. İlgili literatürde ziyaret nedenleri ile ilgili çalışmalar, motivasyon çalışmaları biçimde şekillenmektedir. İnsan davranışları arkasındaki en temel güç olarak tanımlanan (Kamri ve Radam, 2013; Slabbert ve Viviers, 2014) motivasyon kavramı; psikoloji, sosyoloji, müşteri davranışları ve turizm gibi birçok farklı disiplinde araştırılan bir konudur (Hung ve Petrick, 2011; Slabbert ve Viviers, 2014). Özellikle, motivasyon kavramı ile ilgili çalışmaların turizm literatürü için özel bir yeri olduğu söylenebilir. Wahab (1975) bu konunun önemini vurgulamak için, seyahat motivasyonlarının turizm araştırmalarındaki en temel ve incelenmesi gereken konulardan biri olarak tanımlamıştır (Aktaran: Özgen, 2000). Bu kavram; ziyaretçiler için yapılacak alan/tur düzenlemeleri için önemli bir bileşendir, ziyaretçi tatmini ile direkt olarak bağlantılıdır ve ziyaretçilerin karar verme süreçlerini anlamının temel elemanıdır. Ayrıca, ziyaretçi motivasyon faktörleri bireylerin neden seyahate çıktığını ve ne çeşit deneyim veya aktivite isteğine sahip olduklarını açıklamaktadır. Konuyla ilgili çalışmalar sıklıkla (1) Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi, (2) Iso-Ahola’nın kaçış-arayış modeli, (3) Dunn’ın itici-çekici faktörler kavramı ve (4) Crompton’un dengesizlik kavramı olarak 4 teorik çerçevede ele alınmaktadır (Cook, Yale, ve Marqua, 2010; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013). Bu teorik yaklaşımlar ile yapılan çalışmalar, çoğunlukla itici ve çekici motivasyon teorisi etrafında dönme eğilimindedir. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşi gereksinimlerine dayanarak, itici faktörler, motivasyonel sistemde bir dengesizlik durumu nedeniyle ortaya çıkan iç kuvvetler olarak öne sürülmüştür. İtici faktörlerin çoğu, meydan okuma, dinlenme, rahatlama, macera ve kaçma isteği, prestij, spor sevgisi, sağlık ve zindelik gibi seyahat eden bireylerin soyut olan arzularıdır (Barakhordari, Yusof, ve Geok, 2014). Çekici faktörler ise itici faktörlerin aksine “sahiller”, “deniz/su kaynakları”, “dağlar ve manzaralar” veya “tarihi ve kültürel kaynaklar” gibi destinasyonla ilgili özellikler, cazibe yerleri veya destinasyonun nitelikleri olarak kavramsallaştırılmıştır (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003).

Milli parklara yönelik motivasyon çalışmalarının çoğunlukla turistlerin milli park ziyaret motivasyonları üzerine yoğunlaştığını söylemek mümkündür (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Toa , Eagles, ve Smith, 2004; Beh ve Bruyere, 2007; Pan ve Ryan, 2007; Van der Merwe ve Saayman, 2008; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013; Amuquandoh, 2017). Yapılan bu çalışmalarda, kaçış/uzaklaşma/ rahatlama (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Beh ve Bruyere, 2007; Pan ve Ryan, 2007; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013), doğa hakkında bilgilenme/öğrenme (Toa , Eagles, ve Smith, 2004; Beh ve Bruyere, 2007; Kruger ve Saayman, 2010), rekreasyon aktivitelerine katılma (Toa , Eagles, ve Smith, 2004; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010), doğada olma/deneyim (Beh ve Bruyere, 2007; Saayman ve Saayman, 2009; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013), sosyalleşme (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Pan ve Ryan, 2007; Saayman ve Saayman, 2009; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013), macera (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Beh ve Bruyere, 2007), bölgesel çekicilikler/nitelikler/kaynaklar (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010) kültür, kişisel gelişim (Beh ve Bruyere, 2007), ait olma (Pan ve Ryan, 2007), fotoğraf çekme (Saayman ve Saayman, 2009), nostalji, yenilikçilik (Kruger ve Saayman, 2010), aile ile birlikte olma, doğal kaynakların ve sağlığın değerini anlamak, uygun tesisler, erişim ve ulaşım (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003), finans, aile yararı, sadakat (Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013) gibi motivasyon faktörleri bulgulanmıştır.

Bunun yanı sıra ilgili literatüre de daha sınırlı da olsa yerel halkın milli park ziyaret motivasyonları ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Sotomayor vd., 2014; Slabbert ve Viviers, 2014). Yapılan çalışmalarda, rahatlama/dinlenme (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Slabbert ve Viviers, 2014; Sotomayor vd., 2014) günlük rutinden uzaklaşma (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Sotomayor vd., 2014), aile/akrabalar ile birlikte bir şeyler yapma (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Sotomayor vd., 2014), yenilik/değişiklik, prestij (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994), manzara seyretme, doğadan keyif alma, doğa hakkında bilgilenme, yeni deneyimler elde etme, egzersiz yapma (Sotomayor vd., 2014), eğitim ve öğrenme, fotoğraf çekme, aktiviteler, destinasyonun nitelikleri (Slabbert ve Viviers, 2014) gibi çeşitli milli park ziyaret motivasyonları bulunmaktadır.

Hem turist hem de yerel halkın, milli park ziyaretlerine yönelik motivasyonlarının çeşitli faktörlerde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ancak bununla birlikte yapılan çalışmaların her birinde diğer çalışmalardan farklı motivasyon faktörlerinin de bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu konuya yönelik olarak Jamrozy ve Uysal (1994) turizm ve milli park ziyaret motivasyonlarının çok çeşitli ve karmaşık olduğunu belirterek, bu karmaşıklığın modernite ile uyum içinde arttığını söylemektedir. Bu nedenden dolayı turist ve milli park ziyaret motivasyonları konusunda daha ayrıntılı çalışmaların yapılması gerekmektedir (Amuquandoh, 2017). Yapılan bu çalışmanın amacı da, Antalya ilinde yaşayan yerel halkın milli park ziyaret motivasyonlarını ve bu motivasyonlara etki eden çeşitli demografik özellikleri belirlemektir. Bu sayede, ilgili literatüre katkı sağlamakla birlikte, milli park planlamacılarına geliştirecekleri ve uygulayacakları ziyaretçi yönetim sistemlerine yönelik destek sağlanacağı öngörülmektedir.

2.YÖNTEM

Bu çalışma, 2016 yılında Türkiye’de en fazla milli park alanının bulunduğu Antalya ilinde gerçekleştirilmiş bir alan araştırmasıdır. Araştırmada, bireylerin milli park ziyaret nedenlerinin belirlenmesi için iki aşamalı karma bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın birinci aşamasında, bireylerin milli park ziyareti nedenlerini belirlemek için 47 kişiyle (Yaş_{ort.} = 38.64) mülakat çalışması yapılmıştır. Yapılan mülakat çalışmasında, bireylere milli park ziyaret nedenlerinin ne olduğuna yönelik açık uçlu soru yöneltilmiştir. Mülakatlar araştırmacılar tarafından hazırlanan mülakat soru formuna kayıt edilmiş, daha sonra bu kayıtlar yine araştırmacılar tarafından incelenerek kodlama yapılmıştır. Yapılan kodlamalar kavramlaştırılarak benzer kavramlar birleştirilmiştir. Buna göre mülakat çalışmasında oluşturulan kavramlar; Doğayı sevmek/doğada olmak (%25), Huzur bulmak/rahatlamak (%18.1), Merak (%12.5), Şehirden uzaklaşmak (%11.4), Aktivite yapmak (%6.8), Gezmek (%6.8), Aile/arkadaşlarla vakit geçirmek (%6.8), Tarihi yerler görmek (%5.7), Bilgi edinmek (%2.3), Keyifli/iyi vakit geçirmek (%2.3) ve Macera deneyimi (%2.3) olarak temalandırılmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında ise, yapılan mülakat çalışmasında ortaya çıkan temalar ile literatürdeki benzer araştırmalardan (Moore vd., 2009; Outdoor Foundation, 2013) yararlanılarak 9 maddelik anket formu oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu katılımcıların milli park ziyaret nedenlerini belirlemeye yönelik olup, sorular çoklu yanıt verilebilecek biçimde hazırlanmıştır. Anketin son bölümünde ise, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmaya, son 5 yılda en az bir kez serbest zaman değerlendirmek amaçlı olarak milli park ziyareti gerçekleştirmiş rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilmiş 1603 gönüllü birey katılmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS 21 istatistik programına girilerek analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizleri yöntemleri kullanılmış, değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için Ki-kare (Pearson Chi-Square) değeri $p < 0,05$ düzeyinde önemlilik arz eden ilişkiler belirlenmiştir.

3.BULGULAR

Yapılan çalışmanın bulguları iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, katılımcıların demografik özellikleri, ziyaret ettikleri milli park alanları ve ziyaret sıklıkları, ikinci bölümde ise katılımcıların milli park ziyaret nedenleri ve bu nedenler ile çeşitli demografik bulgular arasındaki ilişki tartışılmıştır.

Katılımcıların, cinsiyet açısından dağılımlarının birbirlerine yakındır (%47.3 Kadın, %52.7 Erkek). Buna ilave olarak katılımcılar; çoğunlukla bekar (%67.7), çocuk sahibi olmayan (%70.8), 18-25 yaş aralığında (%39.2), üniversite eğitim seviyesine sahip (%58.4) ve 20 yıldan uzun süredir kentte yaşayan (%47.8) bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca, katılımcıların gelir seviyelerine göre dağılımları incelendiğinde, 1500-2500 TL (%26.1) ve 2500-3500 TL (%30.0) gelir düzeyinde oldukları görülmektedir.

Çalışmada, demografik özelliklerin dışında katılımcıların milli park ziyaret sıklıklarını ve Antalya ilinde ziyaret ettikleri milli parkları belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların ziyaret sıklıkları arasında çok belirgin bir fark olmamasına rağmen en fazla tercih edilen ziyaret sıklığı yılda 2-5 defadır (%27.6). Yapılan çalışmanın bir diğer bulgusu katılımcıların ziyaret ettikleri milli parklara yöneliktir. Buna göre, Antalya

ilinde bulunan milli park alanlarından en fazla tercih edileni Beydağları Sahili milli parkıdır (%31.2). Bunu sırasıyla, Köprülü Kanyon MP, Saklıkent Kanyonu MP, Güllük Dağı MP ve Altınbeşik Mağarası MP izlemektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcılara ait demografik özellikler

Cinsiyet			Medeni Durum			Çocuk sahipliği		
Kadın	759	%47.3	Bekar	1085	%67.7	Evet	468	%29.2
Erkek	844	%52.7	Evli	518	%32.3	Hayır	1135	%70.8
Yaş			Gelir Düzeyi			Eğitim Düzeyi		
18 >	62	%3.9	1500 TL >	237	%14.8	İlkokul	27	%1.7
18-25	629	%39.2	1500-2500	419	%26.1	Ortaokul	93	%5.8
26-35	447	%27.9	2501-3500	481	%30.0	Lise	443	%27.6
36-45	234	%14.6	3501-4500	210	%13.1	Üniversite	936	%58.4
46-55	167	%10.4	4501-5500	122	%7.6	Lisansüstü	104	%6.5
56 <	64	%4.0	5501-6500	134	%8.4			
Kentte Yaşama Süresi			MP Ziyaret Sıklığı			Ziyaret Edilen Milli Parklar*		
0-5 yıl	212	%13.2	Birkaç yılda bir	275	%17.2	Beydağları Sahili MP	1185	%31.2
6-10 yıl	201	%12.5	Yılda 1	376	%23.5	Köprülü Kanyon MP	868	%22.9
11-15 yıl	146	%9.1	Yılda 2-5 defa	443	%27.6	Saklıkent Kanyonu MP	791	%20.8
16-20 yıl	277	%17.3	Yılda 5 den fazla	276	%17.2	Güllük Dağı MP	631	%16.6
20 yıl >	767	%47.8	Aylık/haftalık	233	%14.5	Altınbeşik Mağarası MP	319	%8.4
						*Çoklu yanıt kullanılmıştır.		

Yapılan çalışmanın bulgularına göre, katılımcıların %19.9'u rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak amaçlı, %15.1'i şehir yaşamından uzaklaşmak amacı ile, %14.7'si doğada olmak/vakit geçirmek amacı ile, %13.4'ü aile/akraba/arkadaş ile vakit geçirmek amacı ile, %11.9'u farklı/yeni yerler görmek amacı ile, %9.5'i doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek amacı ile, %6.2'si macera deneyimi amacı ile, %5.8'i egzersiz/aktivite yapmak amacı ile ve %3.4'ü rekreasyonel aktivitelere katılmak amacı ile milli park alanlarını ziyaret etmektedir(Tablo 2).

Tablo 2: Katılımcıların Milli Park Ziyaret Nedenlerine Göre Dağılımları*

	N	%
Rahatlamak/Dinlenmek/Stresten Arınmak	1139	%19.9
Şehir yaşamından uzaklaşmak	865	%15.1
Doğada olmak/vakit geçirmek	843	%14.7
Aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmek	770	%13.4
Farklı/yeni yerler görmek	682	%11.9
Doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek	543	%9.5
Macera deneyimi	356	%6.2
Egzersiz/aktivite yapmak	335	%5.8
Rekreasyonel aktivitelere katılmak	196	%3.4
Toplam	5729	100.0
*Çoklu yanıt kullanılmıştır.		

Çalışmada, katılımcıların, çeşitli demografik özellikleri ile milli park ziyaret amaçları arasındaki ilişkiler tablo 3'de verilmiştir. Buna göre, katılımcıların cinsiyetleri ($X^2=4.865$) dışında kalan yaş ($X^2=162.72$), eğitim seviyesi ($X^2=200.44$), medeni durum ($X^2=56.88$), çocuk sahibi olma ($X^2=57.94$), gelir seviyesi ($X^2=110.24$), kentte yaşama süresi ($X^2=151.17$), MP ziyaret sıklığı ($X^2=403.06$) ve ziyaret edilen milli parklar ($X^2=1269.30$) gibi demografik özellikler ile milli park ziyaret amaçları arasında istatistiksel açıdan anlamlılık tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Katılımcıların demografik özellikleri ile MP ziyaret nedenleri arasındaki ilişki

		Rahatlamak/Dinlenmek/Stresten Arınmak	Aile/akrabalar/arkadaşlar ile vakit geçirmek	Doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek	Şehir yaşamından uzaklaşmak	Doğada olmak/vakit geçirmek	Rekreasyonel aktivitelere katılmak	Egzersiz/aktivite yapmak	Farklı/yeni yerler görmek	Macera deneyimi	χ^2	p
Cinsiyet	Kadın	541 20.1%	347 12.9%	258 9.6%	412 15.3%	390 14.5%	91 3.4%	161 6.0%	324 12.0%	165 6.1%	4.865	.846
	Erkek	598 19.7%	423 13.9%	285 9.4%	453 14.9%	453 14.9%	105 3.5%	174 5.7%	358 11.8%	191 6.3%		
Yaş	18 yaş <	33 20.0%	29 17.6%	13 7.9%	12 7.3%	24 14.5%	5 3.0%	10 6.1%	26 15.8%	13 7.9%	162.72	.000*
	18-25	472 20.7%	298 13.1%	222 9.7%	278 12.2%	330 14.5%	80 3.5%	157 6.9%	278 12.2%	166 7.3%		
	26-35	325 19.9%	214 13.1%	154 9.4%	278 17.0%	244 14.9%	55 3.4%	80 4.9%	182 11.1%	101 6.2%		
	36-45	162 19.4%	114 13.6%	74 8.8%	148 17.7%	126 15.1%	28 3.3%	47 5.6%	98 11.7%	40 4.8%		
	46-55	110 18.7%	80 13.6%	56 9.5%	115 19.6%	85 14.5%	17 2.9%	25 4.3%	71 12.1%	29 4.9%		
	56 yaş >	37 16.4%	35 15.6%	24 10.7%	34 15.1%	34 15.1%	11 4.9%	16 7.1%	27 12.0%	7 3.1%		
Eğitim seviyesi	İlkokul	11 15.3%	19 26.4%	2 2.8%	12 16.7%	11 15.3%	3 4.2%	4 5.6%	8 11.1%	2 2.8%	200.44	.000*
	Ortaokul	63 22.7%	62 22.4%	12 4.3%	51 18.4%	38 13.7%	5 1.8%	11 4.0%	31 11.2%	4 1.4%		
	Lise	280 18.4%	218 14.3%	128 8.4%	260 17.1%	236 15.5%	42 2.8%	70 4.6%	193 12.7%	93 6.1%		
	Üniversite	703 20.4%	424 12.3%	353 10.3%	468 13.6%	491 14.3%	129 3.8%	229 6.7%	409 11.9%	232 6.7%		
	Lisansüstü	82 19.4%	47 11.1%	48 11.4%	74 17.5%	67 15.9%	17 4.0%	21 5.0%	41 9.7%	25 5.9%		

Çocuk sahipliği	Evet	317 19.3%	258 15.7%	145 8.8%	287 17.5%	244 14.9%	49 3.0%	76 4.6%	188 11.4%	78 4.8%	57.94	.000*
	Hayır	822 20.1%	512 12.5%	398 9.7%	578 14.1%	599 14.7%	147 3.6%	259 6.3%	494 12.1%	278 6.8%		
Medeni durum	Bekar	779 19.9%	481 12.3%	387 9.9%	556 14.2%	574 14.7%	135 3.5%	247 6.3%	480 12.3%	267 6.8%	56.88	.000*
	Evli	360 19.7%	289 15.9%	156 8.6%	309 17.0%	269 14.8%	61 3.3%	88 4.8%	202 11.1%	89 4.9%		
Gelir seviyesi	1500 TL <	180 21.6%	104 12.5%	75 9.0%	107 12.8%	130 15.6%	28 3.4%	60 7.2%	95 11.4%	54 6.5%	110.24	.000*
	1500-2500	279 20.5%	200 14.7%	121 8.9%	188 13.8%	210 15.4%	48 3.5%	76 5.6%	159 11.7%	82 6.0%		
	2501-3500	344 19.9%	231 13.4%	163 9.4%	263 15.2%	237 13.7%	60 3.5%	96 5.6%	217 12.6%	114 6.6%		
	3501-4500	140 17.3%	114 14.1%	82 10.1%	130 16.1%	116 14.3%	31 3.8%	46 5.7%	99 12.2%	51 6.3%		
	4501-5500	91 19.3%	60 12.7%	48 10.2%	82 17.4%	69 14.6%	12 2.5%	26 5.5%	59 12.5%	25 5.3%		
	5501 TL >	105 19.9%	61 11.6%	54 10.2%	95 18.0%	81 15.4%	17 3.2%	31 5.9%	53 10.1%	30 5.7%		
Kentte yaşama süresi	0-5 yıl	156 21.5%	89 12.3%	79 10.9%	87 12.0%	103 14.2%	33 4.5%	48 6.6%	89 12.3%	42 5.8%	151.17	.000*
	6-10 yıl	129 19.4%	88 13.3%	78 11.7%	104 15.7%	99 14.9%	26 3.9%	41 6.2%	64 9.6%	35 5.3%		
	11-15 yıl	90 18.8%	75 15.7%	40 8.4%	64 13.4%	87 18.2%	16 3.3%	27 5.6%	60 12.5%	20 4.2%		
	16-20yıl	201 21.7%	153 16.5%	74 8.0%	119 12.9%	132 14.3%	28 3.0%	47 5.1%	116 12.5%	56 6.0%		
	20 yıl <	563 19.2%	365 12.4%	272 9.3%	491 16.7%	422 14.4%	93 3.2%	172 5.9%	353 12.0%	203 6.9%		

MP Ziyaret Sıklığı	Birkaç yılda bir	156 %20.8	121 %16.1	77 %10.3	110 %14.7	122 %16.3	19 %2.5	33 %4.4	76 %10.1	36 %4.8	403.06	.000*
	Yılda 1	241 %21.3	161 %14.3	85 %7.5	188 %16.7	169 %15	32 %2.8	52 %4.6	147 %13	54 %4.8		
	Yılda 2-5 defa	336 %20.2	198 %11.9	153 %9.2	245 %14.8	241 %14.5	43 %2.6	105 %6.3	222 %13.4	118 %7.1		
	Yılda 5 den fazla	225 %18.6	164 %13.5	124 %10.2	185 %15.3	158 %13	46 %3.8	75 %6.2	140 %11.6	95 %7.8		
	Aylık/ haftalık	181 %18.5	126 %12.9	104 %10.6	137 %14	153 %15.7	56 %5.7	70 %7.2	97 %9.9	53 %5.4		
Ziyaret edilen MP	Beydağları Sahili MP	880 %19.6	573 %12.8	436 %9.7	701 %15.6	662 %14.8	150 %3.3	243 %5.4	550 %12.3	289 %6.4	1269.30	.000*
	Güllük Dağı MP	474 %18	308 %11.7	284 %10.8	416 %15.8	377 %14.3	101 %3.8	163 %6.2	333 %12.6	181 %6.9		
	Köprülü Kanyon MP	653 %18.1	468 %13	360 %10	553 %14.8	517 %14.3	141 %3.9	228 %6.3	447 %12.4	257 %7.1		
	Altınbeşik Mağarası MP	250 %17.1	168 %11.5	157 %10.7	212 %14.5	194 %13.2	79 %5.4	103 %7	186 %12.7	116 %7.9		
	Saklıkent Kanyonu MP	620 %19.1	620 %19.1	340 %10.5	450 %13.9	464 %14.3	148 %4.6	219 %6.8	373 %11.5	230 %7.1		

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Antalya ilinde yaşayan yerel halkın milli park ziyaret nedenlerini ve bu nedenlere etki eden çeşitli demografik özellikleri belirlemek amaçlı gerçekleştirilmiş bir alan araştırmadır. Yapılan çalışma sonucunda Antalya ilinde yaşanan bireylerin milli park ziyaret nedenlerinin; rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak, şehir yaşamından uzaklaşmak, doğada olmak/vakit geçirmek, aile/akraba/arkadaş ile vakit geçirmek, farklı/yeni yerler görmek, doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek, macera deneyimi, egzersiz/aktivite yapmak ve farklı rekreasyonel aktivitelere katılmak olduğu bulgulanmıştır. Buna ilave olarak, yerel halkın başta gelen milli park ziyaret nedenlerinin rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak, şehir yaşamından uzaklaşmak ve doğada olmak/vakit geçirmek olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlar ilgili literatür ile benzerlik göstermektedir. Özellikle yerel halkın milli park kullanım motivasyonları ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Slabbert ve Viviers, 2014; Sotomayor vd., 2014) rahatlama/dinlenme gibi motivasyon faktörlerinin ön plana çıktığı raporlanmıştır. Ayrıca hem turist hem de yerel halka yönelik yapılan birçok çalışmada (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Beh ve Bruyere, 2007; Pan ve Ryan, 2007; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013; Sotomayor vd., 2014), şehir yaşamından uzaklaşma boyutunun önemli bir motivasyon faktörü olduğu da gerçektir. Bunların dışında çalışmada bulgularan; doğada olmak/vakit geçirmek (Beh ve Bruyere, 2007; Saayman ve Saayman, 2009; Scholtz, Kruger, ve Saayman, 2013), aile/akraba/arkadaş ile vakit geçirmek (Uysal, McDonald, ve Martin, 1994; Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Sotomayor vd., 2014), farklı/yeni yerler görmek (Sotomayor vd., 2014), doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek (Sotomayor vd., 2014), macera deneyimi edinmek (Kim, Lee, ve Klenosky, 2003; Beh ve Bruyere, 2007), egzersiz/aktivite yapmak ve farklı rekreasyonel aktivitelere katılmak (Toa, Eagles, ve Smith, 2004; Saayman ve Saayman, 2009; Kruger ve Saayman, 2010, Sotomayor vd., 2014) motivasyon faktörlerinin ilgili literatürde desteklediği görülmektedir.

Yapılan çalışmada katılımcıların çeşitli demografik özellikleri ile milli park kullanım nedenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, cinsiyet değişkeni ile milli park ziyaret nedenleri arasında ilişki yokken, yaş, eğitim seviyesi, çocuk sahibi olma, medeni durum, gelir seviyesi, kentte yaşama süresi, MP ziyaret sıklığı ve

ziyaret edilen milli park alanları değişkenleri arasında anlamlı ilişki vardır.

Katılımcıların yaş gruplarına göre farklılıkları incelendiğinde, genç yaş gruplarındaki (18 yaş altı, 18-25 yaş) bireylerin diğer yaş gruplarına oranla; macera deneyimi, farklı/yeni yerler görme, aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirme gibi milli park ziyaret nedenlerinin daha fazla, doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinme nedeninin ise daha az olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim seviyeleriyle milli park ziyaret nedenleri arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin milli park ziyaret nedenlerinin diğer katılımcılara göre daha düşük oranda rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak odaklı olduğu ve daha fazla oranda aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmek amaçlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, lisansüstü ve üniversite düzeyinde eğitime sahip bireylerin, daha düşük düzeyde eğitim seviyesine sahip bireylere oranla doğal/kültürel/arkeolojik alanlar hakkında bilgi edinmek amaçlı milli park ziyareti gerçekleştirdikleri söylenebilir. Çocuk sahibi olma ve medeni durumda yerel halkın milli park ziyaret nedenlerini etkileyen değişkenler arasındadır. Bu çerçevede, çocuk sahibi olan ve evli olan bireylerin diğerlerine oranla milli park ziyaret etme nedeni aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmekken, çocuk sahibi olmayan ve bekâr bireylerin bu alanları ziyaret nedenleri şehir yaşamından uzaklaşmak boyutunda farklılaşmaktadır. Gelir seviyesi de milli park ziyaret nedenlerinde farklılık yaratan bir değişkendir. Özellikle, milli park ziyaret amacı şehir yaşamından uzaklaşmak boyutunda gelir seviyesi yükseldikçe, katılımcıların bu yönlü milli park ziyaret etme nedenlerinin artış gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmada, kentte yaşama süresinin de milli park ziyaret nedenlerini etkilediği bulgulanmıştır. Buna göre, 11-20 yıl aralığında kentte yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmek için milli park ziyaret ettiği söylenebilir. Katılımcıların, milli parklara ziyaret sıklıkları arttıkça bu alanları rahatlamak/dinlenmek/stresten arınmak ve aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmek amaçlı olarak ziyaret etme oranları azalmakta ve rekreasyonel aktivitelere katılma amaçlı ziyaret etme oranları diğerlerine göre arttığı bulgulanmıştır. Son olarak, Antalya'da bulunan milli parklar ile yerel halkın milli park ziyaret nedenleri arasında bir ilişki mevcuttur. Buna göre, aile/akraba/arkadaşlar ile vakit geçirmek amaçlı olarak Saklıkent Kanyonu Milli parkı diğer milli parklara göre daha fazla tercih edildiği belirlenmiştir.

Yapılacak olan sonraki çalışmalarda, bu çalışmanın sonuçları ile ilgili literatürde bulunan çalışmalarda kullanılan ölçüm araçlarının karşılaştırılması ve bu karşılaştırma sonucunda Türk toplumuna uyumlu ölçüm aracının geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, ileriki çalışmalarda yerel halk, yerli ve yabancı turist milli park ziyaret nedenlerinin/motivasyonlarının karşılaştıracağı çalışmaların yapılmasıyla ilgili literatürdeki sınırlı olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

DESTEK

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: SBA-2016-1175.

KAYNAKÇA

- Amuquandoh, F. E. (2017). "Tourists' motivations for visiting Kakum National Park, Ghana", **Ghana Journal of Geography**, 9(1), 152-168.
- Barakhordari, R., Yusof, A., ve Geok, S. K. (2014). "Understanding tourists' motives for visiting Malaysia's national park", **Journal of Physical Education and Sport**, 14(4), 599-603.
- Beh, A., ve Bruyere, B. L. (2007). "Segmentation by visitor motivation in three Kenyan national reserves", **Tourism Management**, 28, 1464-1471.
- Cook, R. A., Yale, L., ve Marqua, J. J. (2010). **Tourism: The business of travel**, 4. Baskı, Pearson Education, New Jersey.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2017, 12. 13). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü: http://www.milliparklar.gov.tr/anasayfa/resimlihaber/17-02-21/M%C4%B0LL%C4%B0_PARKLAR_VE_TAB%C4%B0AT_PARKLARINDA_HEDEFLENER_A%C5%9EILDI_YEN%C4%B0_B%C4%B0R_REKORA_%C4%B0MZA_ATILDI%E2%80%A6.aspx?sflang=tr adresinden alındı
- Hung, K., ve Petrick, J. (2011). "Why do you cruise? Exploring the motivations for taking cruise holidays, and the construction of a cruising motivation scale", **Tourism Management**, 32(2), 386-393.
- Jamrozy, U., ve Uysal, M. (1994). "Travel motivation variations of overseas German visitors" **Journal of International Consumer Marketing**, 6(3/4), 135-160.
- Kamri, T., ve Radam, A. (2013). "Visitors' Visiting Motivation: Bako National Park, Sarawak", **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 101, 496-505.
- Kim, S. S., Lee, C., ve Klenosky, D. B. (2003). "The influence of push and pull factors at Korean national parks" **Tourism Management**, 24, 169-180
- Kruger, M., ve Saayman, M. (2010). "Travel motivation of tourists to Kruger and Tsitsikamma National Parks: a comparative study". **South African Journal of Wildlife Research**, 40(1), 93-102.
- Moore, S. A., Crilley, G., Darcy, S., Griffin, T., Taplin, R., Tonge, J., . . . Smith, A. (2009). **Designing and testing a park-based visitor survey**. CRC for Sustainable Tourism, Queensland.
- Outdoor Foundation. (2013). **Outdoor Participation Report 2013**. The Outdoor Foundation, Boulder.
- Özgen, Ö. (2000). "Kapadokya'yı ziyaret eden turistlerin genel seyahat motivasyonları ve tatmin olma durumları" **Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi**, 11, 22-34.
- Pan, S., ve Ryan, C. (2007). "Mountain areas and visitor usage – motivations and determinants of satisfaction: The case of Pirongia Forest Park, New Zealand". **Journal of Sustainable Tourism**, 15(3), 288-308.
- Resmi Gazete. (2017, 11. 13). **Milli Parklar Kanunu**. Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf> adresinden alındı
- Saayman, M., ve Saayman, A. (2009). "Why travel motivations and socio-demographics matter in managing a national park", **Koedoe**, 51(1), 1-9.
- Sayan, S., ve Karagüzel, O. (2010). "Problems of Outdoor Recreation: The Effect of Visitors' Demographics on the Perceptions of Termessos National Park, Turkey". **Environmental Management**, 45, 1257-1270.
- Scholtz, M., Kruger, M., ve Saayman, M. (2013). "Understanding the reasons why tourists visit the Kruger National Park during a recession". **Acta Commercii**, 13(1), 2-9.
- Slabbert, E., ve Viviers, P. A. (2014). "Comparing tourists' and residents' motivations for travelling to Kruger National Park, South Africa". **African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance**, 20(3:2), 1107-1123.
- Sotomayor, S., Barbieri, C., Stanis, S. W., Aguilar, F. X., ve Smith, J. W. (2014). "Motivations for Recreating on Farmlands, Private Forests, and State or National Parks", **Environmental Management**, 54, 138-150.
- Timothy, D. J. (2000). "Tourism and international parks", **Tourism and National Parks** (Ed: R.W. Butler, ve S.W. Boyd), John Wiley ve Sons, West Sussex.
- Toa, C. H., Eagles, P. F., ve Smith, S. L. (2004). "Profiling Taiwanese ecotourists using a self-definition approach" **Journal of Sustainable Tourism**, 12(2), 149-168.
- Uysal, M., McDonald, C., ve Martin, B. S. (1994). "Australian visitors to US national parks and natural areas" **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 6(3), 18-24.
- Van der Merwe, P., ve Saayman, M. (2008). "Travel motivations of tourists visiting Kruger National Park", **Koedoe**, 50(1), 154-159.
- Wahab, S. E. (1975). **Tourism Management**, Tourism International Press, London.